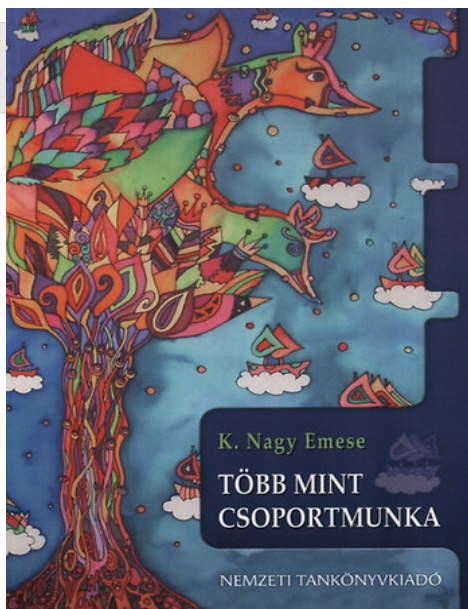

Több mint csoportmunka – Több mint oktatás: Egy amerikai szocializáló és nevelő modell – magyar módra

Bogdán Péter*

K. Nagy Emese (2012): *Több mint csoportmunka*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

K. Nagy Emese módszertani szakkönyve, pedagógus közösségeknek és nevelési szakértőknek íródott. Nem csak egy – a csoportmunkán alapuló – amerikai pedagógiai újításnak, a Komplex Instrukciós Programnak (KIP) a bemutatása, hanem annál több. Ugyanis segít értelmezni és rendszerbe helyezni a jelenkori társadalmi folyamatokat, valamint bemutatja a KIP filozófiáját és gyakorlati lépéseit, valamint azok pedagógusok által megvalósítható lehetőségeit.

A könyv különösen izgalmas számomra. Mindamellet, hogy modern szellemiségben értelmezi az oktatás és az oktatási intézmények funkcióját, olyan módszertani alternatívát rendel hozzá adekvát pedagógiai eszköztárral, amelytől a KIP magyarországi alkalmazása is rendkívüli mértékben hitelessé válik. A *Több mint csoportmunka* című

szakkönyvnek óriási jelentősége, hogy nem csak a pedagógiai közgondolkodás korszerű eredményeire épít, de alkalmazza is azokat, amikor a Komplex Instrukciós Program elemeit bemutatja, miközben az évtizedek óta követelt és gyakorolt emberi jogi, szociológiai aspektusokat is engedi érvényre juttatni.

K. Nagy Emese munkája végre szakít azzal a felfogással, amely a gyártósori termeléshez hasonló gyermeknevelést vár el a hazai oktatási rendszertől. Világosan leszögezi, hogy alapjaiban – s nemcsak strukturálisan, de szemléletében is – reformokra szorul. Nagyon fontos alapállása a könyvnek, hogy az oktatási folyamatokat nem különíti el a társadalmi folyamatoktól. Tudomásul véve, mérve és értelmezve a jelenleg adott viszonyokat, az oktatási intézményeket a szociális interakciók irányításának, befolyásolásának, a társadalom mindennapjaival együttlélegző szocializáló terepének tekinti.

Ezek után nem meglepő, hogy a *Több mint csoportmunka* kilép abból az értelmezési körből is, amely a gyermekek eredményeit kizárólagosan abban méri, hogy milyen színvonalon és mértékben képesek bifejteni a tankönyvek szövegeit. Inkább arra koncentrál a szerző, hogy az iskola – mint a jövőre felkészítő szocializációs közege, – hogyan és mi módon képes kinevelni egy olyan generációt, amelynek tagjai elsősorban nem arra képesek, hogy minél hatékonyabban tudjanak rálépni a másik sarkára a lexikális tudásuk megcsillogtatásával, hanem arra, hogy minél hatékonyabban működjenek együtt azáltal, hogy az adott oktatási intézményben a tudás felhalmozása mellett azt is megtanulják, hogyan kell kooperálni egymással, származástól, szociális vagy egyéb adottságoktól függetlenül.

K. Nagy Emese könyvében gyakorlatilag minden olyan lényeges szempontot górcső alá vesz, amely véleményem szerint szükséges ahhoz, hogy a jelenkor Magyarországot jellemző társadalmi viszonyok között, egy hazai pedagógus magas színvonalon tudjon eredményeket elérni. Ezen szempontokról elmondható, hogy a tárgyalt

* ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola, doktorjelölt, Budaörsi Tanoda Közhasznú Alapítvány, magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanár, újságíró (www.sosinet.hu, www.romnet.hu), bogdan.peter1979@gmail.com, bogdanp@freemail.hu

könyv szerzője keretbe helyezi a hátrányos helyzet fogalmát, annak a negatív társadalmi és személyes interakciókat érintő vonzatait. Azt, hogy a szociális adottságok vagy a származás miként befolyásolják egy gyermek osztályon belüli státuszát. S kiderül az is, hogy a Komplex Instrukciós Programnak az egyik legfontosabb eleme a státuszproblémák kezelése. A konfliktusokat szülő, sokszor a szociális és etnikai törésvonalak mentén szerveződő verseny kikerülése azáltal, hogy mindenkinek teljesíteni kell sokrétűen, sokfajta szerepben, de soha sem ugyanolyan formában. Még hozzá azért, hogy minden gyermek megtanulja: mindenki lehet magasabb és alacsonyabb státuszban, hogy mindenki jó valamiben, s annál eredményesebb lesz, minél inkább csoportmunkára építve oldja meg a saját feladatait.

Rendkívül fontos aspektusa *K. Nagy Emese* munkájának, hogy a könyvből áttételesen többször is kiderül, hogy a Komplex Instrukciós Program egy olyan módszertan, amely a demokratikus társadalmak támasza lehet. A KIP alapvonása, hogy a demokratikus viszonyrendszerre és a demokratikus személyi interakciókra szocializál az iskola falain belül. Amely a – jelen írás szerzője szerint – jól működő demokráciákat abban segíti, hogy biztossítsa az egymással kooperáló demokrata állampolgárok utánpótlását. Ahol pedig még hibák vannak a demokrácia működésében, szellemi frissességet hoz azzal, hogy a közösségben való demokratikus gondolkodásnak – a felnövekvő generáció tevékenységén keresztül – kézzel fogható pozitív gazdasági és szociális eredményei lesznek a köz javára.

A Több mint csoportmunka című szakkönyv esetében nem lehet elmenni amellett, hogy a szerzője nem csak progresszív társadalom- és pedagógia szemléletet kínál a csatlakozó nevelélméleti, metodikai háttérrel, de mérhetetlen nagy segítséget is nyújt azoknak az oktatóknak, pedagógus közösségeknek, intézményvezetőknek és kutatóknak, akikben van elég vállalkozó szellem, elkötelezettség, elhivatottság a pedagógus szakma módszertani megújítására. Részletesen tárgyalja a Komplex Instrukciós Program szervezési, tervezési és értékelési szakaszait, amelyhez ráadásként mellékel – a tudományos korrektség jegyében – a mérőeszközöket, adatlapokat, óraszervezési terveket, mintákat, tervezési és megfigyelési szempontokat. Azaz komplett segítséget nyújt ahhoz, hogy bármely elhivatott pedagógus közösség a gyakorlatban követni és alkalmazni tudja azt, ami Hejőkeresztúron a IV. Béla Körzeti Általános Iskolában már olajozottan működik.

K. Nagy Emese gyakorló igazgatóként és KIP-kivitelezőként, szervezőként azt is egyértelművé teszi, hogy a Komplex Instrukciós Program nagyfokú elkötelezettséget, felkészültséget, pontosságot és erőfeszítéseket kíván egy rátermett vezető mellett is. Nem titkolja, hogy a Komplex Instrukciós Program alkalmazása nem engedi meg a frontális oktatás gyakorlásával együtt járó „laza munkatempót”, de azt is hozzáteszi, hogy amikor már olajozottan működik a projekt, és a KIP-köré összekovacsolódik a pedagógus közösség, akkor a Komplex Instrukciós Programnak a csoportmunkán alapuló összehatása kiterjed a szakmai kollégium gondolkodására is. Megkönnyíti a tanárok munkáját a későbbiekben, ha másért nem, hát azért, mert a közös célért való együttműködés, a konfliktusokat szülő versenyhelyzetek, szakmai villongások esélyének csökkentése olyan magas szakmai eredményeket szül, amelyek komoly és pozitív visszajelzések formájában jelentkeznek.

Érénye a könyvnek, hogy *K. Nagy Emese* nem hallgatja el a saját pedagógusai körében megjelenő ellenvéleményeket sem, s van hozzá bátorsága, hogy a nyilvánosság előtt – a tárgyalt könyv lapjain – hozzon fel elfogadható szakmai érveket a KIP mellett. Ugyanakkor azt is fontos hangsúlyozni, hogy a Több mint csoportmunkának megvan az az érdeme is, hogy a szerző abszolút korrekt, objektív pozícióból kínálja fel a Komplex Instrukciós Programot, amennyiben nem kívánja bigottan csak ezt a pedagógiai módszertant hajsolni és érvényesíteni. A könyvből kiderül, hogy az a fajta szocializálás, amelyet a KIP-en keresztül hatékonyan lehet érvényesíteni, nem lehet kizárólagos célja egy oktatási intézménynek, vagyis a szerző teljes komplexitásában értelmezi a pedagógiai módszertanokat is. Nem egyszer hangsúlyozza, hogy a Komplex Instrukciós Program nem egyedüli gyógyír a

hátrányos helyzetből adódó konfliktusok kezelésére, mert emellett –helyzettől és tananyagtól függően – helye van a frontális oktatásnak, a párban és egyénileg végzett munkáknak is. Közvetve tudatosítja a szakmai közösségben, hogy a KIP olyan pedagógiai módszertan, amely egy jól behatárolható problémakör kezelésére alkalmas, viszont éppen ezért nem lehet megfelelkezni azokról a jelenségekről sem, amelyeken nem segít. Figyelembe kell venni azt is, hogy a pedagógus közösségeknek – a problémáktól függően – az egész tanév során változatos, vegyes oktatási metodikával kell élniük, mert az ingerszegény korszak már megszűnt, amikor egy fajta tanítási konstrukció is kielégítette az adott társadalmi igényeket. Talán ez az egyik legfontosabb üzenete a könyvnek, hogy egy komplex – globalizálódó – világban az instruktorok nem alkalmazhatnak kizárólagosan redukcionista, a világot leegyszerűsítő pedagógiai eszköztárat. Ahhoz, hogy a gyermekek előre tudjanak lépni, az oktatási intézményeknek minden őket érintő impulzusra reagálni kell, az pedig csak akkor biztosítható, ha egyszerre több tanítási, oktatásszervezési módot is alkalmaz egy tantestület a tanév során.

Jelen írás szerzőjének a Több mint csoportmunka különösen fontos. Úgy véli, hogy a Komplex Instrukciós Program státuszkezelő funkciója nagyon erősen és hasonló eredményekkel megjelenik az általa is megvalósított *Tanoda-modell*-ben (Budaörsi Tanoda Közhasznú Alapítvány), illetve a *Roma Mentor Projekt*-ben (Weöres Sándor Általános Iskola, Arnót – Open Society Institute). S nem utolsósorban azért, mert saját maga is átélhette Bátonyterenyén a Kovács Tibor igazgató által vezetett volt Erkel Ferenc Általános Iskolában, hogy a státuszprobléma kezelése mit jelent és mit eredményez a gyakorlatban. Olyan diákköztsaságban szocializálódott, ahol a roma-magyar származása nem volt akadálya annak, hogy hírközlési miniszter legyen, ellenben – a K. Nagy Emese által is leírt – irányított hierarchia-váltás (akkoriban a diákköztsaságon belüli szerepkörök demokratikus rotációja) alkalmas volt arra, hogy az osztályközösséggel addig fennálló konfliktusai csökkenjenek, a háttérbe szorítás helyett figyelmet kapjon, elmerüljön az írásban és az irodalomban, magyar szakos pedagógussá, majd újságíróvá váljon, végül nevelési kritikát író pedagógus doktorjelöltté.